

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXII, broj 7

16. veljače 2012.

cijena 100 Ft

Premijera predstave Fadila Hadžića „Državni lopov” zbilna se 10. veljače, u pečuškom Hrvatskom kazalištu. U predstavi, čiju režiju potpisuje Stipan Filaković, glume Stipan Đurić (Marko Komadina), Goran Smoljanović (Kiki Puškar), Arčon Rafael (Jozo)

Komentar

Zimske radosti i (ne)ugodnosti

Ovih dana, tjedana cijelu južnu i jugoistočnu Europu, među njima i dijelove Mađarske, prekrilo je odavno nevideni debeli snježni pokrivač, pa stvorio doista velike neugodnosti u svakodnevnom životu. Tome su se pridružile još i vrlo niske temperature koje i dalje ugrožavaju ljudske živote, što svakako zahtijeva više pažnje od svih nas, od svih članova zajednice, prema svojim sugrađanima, susjedima, nemoćnima i bolesnima, obiteljima i samcima.

Istodobno su prisutne i odavno nedoživljene zimske radosti. Zbog trajno niskih temperatura snijeg odgovara raznim zimskim športovima i drugim rekreacijskim aktivnostima, a oživjeli su i neki stari već gotovo zaboravljeni načini rekreacije i uživanja u prekrasnoj snježnoj prirodi. Naime pojavili su se konjski jedoprezi i dvoprezi sa sanjkama koji uza zvuk zvonca obilaze ne samo ulice naselja nego i krajeve izvan i oko njih. Pokazalo se da je zajednica sposobna i spremna prebroditi i tako teške neugodne trenutke, barem s one najhumanije, ljudske strane, brinući se za sve one koji se ne mogu brinuti za sebe. Ali u svemu tome opet su se najviše iskazali pojedinci koji ne žaleći truda, često ni novca, pođu iz čiste kršćanske ljubavi prema bližnjemu.

Ne postoji suradnja samo među pojedincima, među sugrađanima, naseljima i regijama nego i među državama. Sukladno međunarodnom ugovoru, ovih dana mađarski ledolomci krenuli su u pomoć svojim južnim susjedima, lomeći led na Dunavu od Vukovara do Aljmaša, i prema Apatinu, te u najkritičnijoj takozvanoj daljskoj krivini gdje je rijeka široka čak 400 metara, a plovni dio iznosi samo 100 metara. Naravno, ledolomci su angažirani na dionici od zajedničkog interesa triju država – Hrvatske, Mađarske i Srbije.

Međutim ima i onih neugodnosti koje su teško shvatljive, jer se one s vremena na vrijeme ponavljaju, ali obično nitko ne čini ništa da bi se one otklonile, pa tako olakšale život ljudi. Takve su primjerice neugodnosti onih koji stanuju na obalama velikih rijeka, a nemaju most, te ih obustavljanje trajektnog prometa dovodi u bezizgledno stanje. Nažalost, stanovnici malih naselja Mohačkog otoka, na lijevoj obali Dunava, pa i kod samog grada Mohača, mogli bi mnogo više reći o tome. Odsječeni od njima prirodnog središta, za koje su vezani administrativno, poslom, i svime što im je potrebno u svakodnevnom životu, doživljavaju doista teške trenutke. I dok velike rijeke poput Dunava povezuju brojne narode, države, kulture i tradicije, dotle u ovakvim izvanrednim situacijama razdvajaju jedva udaljene žitelje s dviju obala rijeke, koji kako bi došli na drugu stranu, moraju cestom zaobići čak 80 kilometara da bi došli na posao, u školu, ambulantu ili bolnicu. A tu nema nikakve pomoći sve dok nadležne vlasti i svi mjerodavni ne prepoznaju kako je takvo stanje ne samo žalosno već i nedopustivo ograničavanje prava građana na slobodu prometovanja, te na dostupnost svekolikih javnih usluga.

Stipan Balatinac

„Glasnikov tjeđan“

Suradnja između tjednika Hrvatski glasnik i tjednika Hrvatska riječ, informativno-političkoga tjednika Hrvata u Srbiji, uspostavljena je prije nekoliko godina, pa iako je sporadična, ona je itekako bitna kada se promišlja o ciljevima i zadacima tjednika jedne narodnosne zajednice izvan matičnoga prostora u službi te iste zajednice i kao sredstvo očuvanja jezika i samobitnosti, ne tek kao puki informativni prostor koji se puni minutama i stranicama. Jer škare je lako uzeti u ruku, pogotovo danas. Medij nije i ne bi smio biti tek prostor postojanja,

Unatoč ne pretjerano velikom auditoriju, svaki je manjinski medij prostor gdje se mogu artikulirati politički ili društveni problemi karakteristični za, u ovom slučaju, hrvatsku nacionalnu zajednicu, kaže Jasminka Dulić.

Među ostalim, uloga je medija na jeziku nacionalne zajednice biti afirmativan, ali kritični stav je neophodan kako bi se ukazalo na probleme. Ovo je jedna od uloga novinara i medija, ali nije lako ne dopustiti da jedna od ove dvije krajnosti prevlada, kaže Jasminka Dulić.

„Često se kritike, za koje pojedini

Među ostalim, uloga je medija na jeziku nacionalne zajednice biti afirmativan, ali kritični stav je neophodan kako bi se ukazalo na probleme. Ovo je jedna od uloga novinara i medija, ali nije lako ne dopustiti da jedna od ove dvije krajnosti prevlada, kaže Jasminka Dulić.

čitatelji kažu da su prilično blage, doživljavaju osobno, kao napadi na pojedinca, umjesto da se to shvati kao ukazivanje na probleme koji postoje.”

Nažalost, pisati i promišljati kritički teško je ako nemate dostupne izvore informacija. Uzalud bi mi, donosim najsvježiji primjer, podijelili s našim čitateljima brojke i slova, informacije, ako nemamo ili nam ne daju informacije o istima to ne možemo učiniti. Iako su iste brojke i slova, javno dobro sve se češće pozivaju na tajnost istih, ne ustupaju ih, tretiraju ih poslovnim tajnama iako one to nisu. Možda bi i njihova transparentnost pomogla u očuvanju nacionalnog identiteta i jačala zajednicu. Po našim procjenama zasigurno bi.

Branka Pavić Blažetin

Poziv na pretplatu Hrvatskoga glasnika za 2012. g.

Poštovani, pretplatite se na Hrvatski glasnik za 2012. godinu, do kraja veljače, po staroj cijeni, iz 2011. godine: 5200 Ft. Ne propustite ponudu! Od 1. ožujka 2012, odlukom izdavača Croatica Non-profit Kft., cijena Hrvatskoga glasnika je 200 Ft, godišnja pretplata 10 400 Ft, pretplata na pola godine 5200 Ft. Ne propustite jedinstvenu ponudu, pretplatiti se do kraja veljače za godinu 2012. po cijeni od 5200 Ft!

AKTUALNO

Utvrđen iznos opće potpore za 2012. godinu

Ove godine nema promjena u financiranju mjesnih i područnih narodnosnih samouprava

Nema nikakvih promjena u financiranju mjesnih i područnih (županijskih i glavnogradske) samouprava, kojima se potpora za djelovanje iz središnjega državnog proračuna dodjeljuje diferencirano. Tako s jedne strane imaju pravo na opću potporu (koja je za sve jednaka, s tim da područne narodnosne samouprave dobivaju dvostruko veći iznos od mjesnih), i s druge na dodatnu potporu prema obavljenim javnim zadaćama.

Prema priopćenju Državnog tajništva odgovornog za crkvene, narodnosne i civilne veze pri Ministarstvu javne uprave i pravosuđa, koje je potpisao ministar Tibor Navracsi, utvrđen je iznos opće potpore mjesnim i područnim narodnosnim samoupravama za 2012. godinu. Primjereno Vladinoj uredbi 342/2012.(XII.28.) o uvjetima dodjele potpore narodnosnim samoupravama i njezina obračuna, opća potpora za 2012. godinu utvrđena je za mjesne narodnosne samouprave u iznosu 214 689 Ft (lani 209 539 Ft), a za područne 429 378 Ft (lani 419 078 Ft). Opća potpora podrazumijeva prije svega troškove neposrednog djelovanja, takvi su posebno troškovi režija, plaća, putni troškovi i honorar.

Kako smo saznali, iznos opće potpore ovih dana već je prosljeđen na bankovni račun samouprave naselja, koja je potporu dužna u najkraćem roku prosljediti na račun narodnosne samouprave.

Dodajmo da narodnosne samouprave imaju pravo i na dodatnu potporu koja se na

posebnu molbu predanu do 15. travnja dodjeljuje prema obavljenim javnim zadaćama, a na temelju vrednovanja zapisnika od 1. travnja unatrag 12 mjeseci, pri čemu je uvjet najmanje četiri zapisnika vijeća i zapisnik javne tribine.

Od 2013. godine i opća će se potpora dodjeljivati diferencirano prema brojčanosti dane narodnosti u pojedinim naseljima, na temelju posljednjeg popisa pučanstva (iz 2011. g., op. a.). Prema tome, najbolje će proći mjesne narodnosne samouprave onih naselja s više od 50 pripadnika dane narodnosti koje će u odnosu na prosječnu opću potporu dobiti dvostruko veći iznos. Tako će s obzirom na prosječni iznos opće potpore, u naselju s manje od četiri pripadnika narodnosti potpora iznositi 3%; ako je broj pripadnika pojedine narodnosti u naselju najmanje četiri, a najviše 30, onda će potpora iznositi 50%; ako je broj pripadnika pojedine narodnosti u naselju najmanje 31, a najviše 50, onda 100%; ako je broj pripadnika pojedine narodnosti u naselju veći od 50, onda 200%. Kod područnih samouprava, dvostruki iznos opće potpore mjesnim samoupravama utvrdit će se ako je u županiji najmanje 10, a najviše 20 mjesnih narodnosnih samouprava (u glavnome gradu okružnih narodnosnih samouprava); četverostruki iznos ako ih je više od 20.

Pokrenute internetske stranice za pomaganje djelovanja civilnih udruga

Vlada je pokrenula internetske stranice s naslovom www.civil.kormany.hu u svezi s civilnim zakonom, čime želi pružiti obavijest civilnim udrugama o zakonskoj pozadini koja se odnosi na njih, o informacijama koje će pomagati njihovo djelovanje. Internetske stranice dio su promijenjenog razmišljanja koje je zacrtano zakonom, prema kojemu Vlada želi uspostaviti očite veze s civilnim sektorom. Novi zakon iz 2011. godine o pravu na udruživanje, neprofitnom pravnom statusu, te o djelovanju i podupiranju civilnih udruga koji je stupio na snagu 1. siječnja ove godine, civilnim udrugama jamči lakšu i jednostavniju administraciju, a njihov rad želi pomagati jasnim propisima. Tako na spomenutom internetskom portalu zainteresirani u raznim tematskim krugovima mogu dobiti opširnije informacije koje se odnose na djelovanje civilnih udruga. Ministarstvo radi i na osnivanju Civilnog informacijskog portala koji će biti sposoban pružati šire usluge civilnim udrugama, a njegovo utemeljenje predviđeno je do srpnja ove godine.

Mađarski ledolomci

Nakon cjelodnevnog sastanka vodnogospodarskih stručnjaka iz Hrvatske, Mađarske i Srbije, u Somboru je dogovoren dolazak četiriju mađarskih ledolomaca u Hrvatsku i Srbiju, te je potpisan načelni sporazum o tome. Tri su strane potanko raščlanile stanje na terenu vezanu za teško stanje na Dunavu, koji je već sada najvećim dijelom zamrznut, a s obzirom na najavu niskih temperatura, za desetak dana može se očekivati da će Dunav biti sto posto zaleđen. Sve su strane raspravljale i potpisale sporazum i predložile ga svojim mjerodavnim državnim tijelima na usuglašavanje. Može se očekivati da će to biti riješeno za nekoliko dana kada bi u Hrvatsku i Srbiju trebala doći četiri mađarska ledolomca, od kojih bi dva trebala biti smještena na Dunavu u Vukovaru, a dva u Apatinu. Od prošloga četvrtka zabranjena je plovidba Dunavom zbog leda koji se stvara zbog iznimno niskih temperatura, a Hrvatske su vode proglasile redovitu obranu od leda na toj rijeci.

KOZAR – Ovih se dana završavaju radovi oko promjene krova na zgradi doma kulture. Posrijedi su radovi vrijedni oko 1,5 milijuna forinti.

S. B.

PEČUH – Dvadeset i četvero maturanata 12. razreda pečuške Hrvatske gimnazije Miroslava Krleže sa svojom razrednicom Nadom Belajski primit će maturaturalnu vrpcu na školskoj svečanosti 17. veljače, s početkom u 17 sati u svečanoj dvorani spomenute ustanove. (Ulica Szigeti br. 97) Imena maturanata: Ágota Barabás, Vjekoslav Blažetin, Steven Budai, Ergimen Edvin Djindji, Ferenc Szilárd Dobos, Nikolett Fülöp, Marina Gavranović, Bettina Gribl, Zoltán Hajdu, Éva Horváth, Jelena Jorgić, Marko Jukić, Marcell Kedves, Zsombor Kis Szabó, Ferenc Kiss, Kitti Kovács, Vesna Kovačević, Blaž Matoric, Klaudija Milanković, Krisztina Németh, Szandra Raffai, Evelin Szerencsés, Stjepan Turul, Martin Vlašić.

GORNJI ČETAR – Na najatraktivniji fašenski običaj, na branje rozmaringa, se pripravlja jur u ovom južnogradišćanskom selu. 20. februara, u pondiljak će se vrata otpriti brojnih pivnicov u četarskoj Gorici da s vinom, žganom i dobrim jilom se pozdravljaju mladi veseljaki. Drugi dan, utorak, dičaki idu po svoje rozmaringe u divojačke hiže, a u cijelom selu će zavladati radost i veselje. Toga dana mesopust će se i službeno završiti s balom, u restoranu Pezi, s muзиком petrovskogano Janoša Timara.

SANTOVO – Državna udruga šokačkih Hrvata 20. veljače priređuje Pokladni bal s večerom koji će se održati u klupskim prostorijama u 17 sati. I ove će godine goste zabavljati Bereški tamburaši, a ulaz je slobodan. Već po tradiciji, održat će se i godišnja skupština na kojoj će biti podneseno izvješće o prošlogodišnjem radu te financijama, odnosno prihvaćen plan rada i proračun udruge za tekuću godinu.

BARČA – U organizaciji Hrvatske samouprave Šomođske županije i Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe, 8. veljače u barčanskom domu kulture predstavljen je obnovljeni vjerski časopis Zornica nova. Predstavljanju je sudjelovala njezina glavna urednica Milica Klaić Taradija.

FOK – U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, i ove se godine, 17. veljače, priređuje druženje oko ovogodišnjih poklada. Veselja će biti kao i dobrih maski te izobilja pokladnih slastica od pečenih kolačića do «bošpora s jajcima», najavljuje predsjednica fočke Hrvatske samouprave Ljubica Veber.

SIGET – Tradicionalni Hrvatski bal u organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave bit će održan i ove godine, i to 18. veljače. Za balsko raspoloženje brine se martinački Orkestar Podravka.

Raspodijeljena dodatna namjenska sredstva za Program nacionalnih manjina u inozemstvu

Po tisuću eura izdvaja se Hrvatskoj državnoj samoupravi, Savezu Hrvata u Mađarskoj i pečuškome Hrvatskom kazalištu, odlučeno je među ostalom na sjednici 3. siječnja u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Budimpešti.

Naime Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske iz ušteta proračuna za 2011. godinu osiguralo je dodatna namjenska sredstva za Program nacionalnih manjina u inozemstvu. Za hrvatsku je zajednicu u Mađarskoj okvirni iznos od 20 tisuća eura. Na Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Budimpešti, saznajemo, pristiglo je 43, a na adresu Generalnog konzulata u Pečuhu 48 zamolba pa su sredstva sukladno tomu i raspodijeljena. Napomenimo kako je u 2011. godini to bila druga dodjela Povjerenstva za dodjelu namjenskih sredstava (koje po informacijama što ih imamo čine veleposlanik Republike Hrvatske Ivan Bandić, generalna konzulica Republike Hrvatske Ljiljana Pancirov, te predsjednik HDS-a Mišo Hepp i predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac) za održavanje programa navedenih u pristiglim zamolbama. Sredstva su iz Programa potpore godišnjim programima udruga Hrvata u europskim zemljama nadležnog Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske. Narečeno je povjerenstvo u 2011. godini odlučilo o podjeli 40 tisuća eura. U vezi s raspodjelom iznosa narečenog dana u Veleposlanstvu su se sastali Ivan Bandić, veleposlanik Republike Hrvatske, Silvija Malnar, savjetnica pri spomenutom Veleposlanstvu, Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu, Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, i Joso Ostrogonac,

predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj. Temeljem dogovora najveći iznos dodijeljen je krovnim organizacijama Hrvata u Mađarskoj, HDS-u i SHM-u, a ostatak se dijelio na manjinske programe koje su dostavile hrvatske samouprave i kulturne udruge. Ove je godine tisuću eura dodijeljeno i pečuškome Hrvatskom kazalištu, zbog specifičnog teškog stanja u kojem se nalazi. Na teret ostataka, devet tisuća eura izdvojeno je za programe područja koje pokriva Generalni konzulat u Pečuhu i osam tisuća za programe područja Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti. Sufinanciraju se programi za očuvanje kulture, običaja i jezika Hrvata u Mađarskoj, a ne podupiru se putovanja i odlasci u matičnu nam domovinu. „Većinom su kulturno-umjetničke priredbe, susreti, ali riječ je i o tečajevima hrvatskoga jezika, kupnji glazbala. Trebam naglasiti da je hrvatska zajednica u Mađarskoj jako aktivna, o tome svjedoči primjerice i broj dostavljenih molba” – reče za naš tjednik savjetnica pri Veleposlanstvu Silvija Malnar. Kome i visine iznosa dodijeljenih sredstava nismo u mogućnosti objaviti iako smo tražili podatke od Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti. Dobili smo odgovor kako traženo ne mogu ustupiti.

Pismena obavijest podnositeljima molba o dodijeljenom iznosu dostavit će se ovih dana, a dobivenim sredstvima trebaju se obračunati i sastaviti pismeno izvješće.

Hg

MARTINCI, VINKOVCI – Kud Martinci 19. veljače, na poziv vinkovačkog načelnika, gostuje na 15. Vinkovačkom karnevalu. Po karnevalu Vinkovčani su nadaleko poznati. Tako 17. veljače oni biraju pokladnoga gradonačelnika koji preuzima ključeve grada te počinje neobuzdano karnevalsko veselje. Karnevalska je povorka 19. veljače na gradskim ulicama, a u njoj sudjeluju folklorasi iz Martinaca, Ženski pjevački zbor „Korjeni” i Orkestar Podravka, a 21. veljače je spaljivanje bušara, na obali Bosuta.

VINKOVCI – U Gradskom kazalištu «Joza Ivakić» 18. siječnja, s početkom u 18 sati gostuje pečuško Hrvatsko kazalište s prošlogodišnjom premijerom (u listopadu 2011), lutkarskom predstavom «Zečja škola» koju je na scenu postavio Petar Šurkalović, redatelj iz Mostara. U predstavi sudjeluju glumci (profesionalni i amateri): Milica Murinji Sörös, Goran Smoljanović, Maja Lučić, Marica Fačko, Davor Kovač i Đula Beri.

HRVATSKI ŽIDAN – Prošle subote je održala u domaćem kulturnom domu Kazališna grupa Hrvatskoga Židana s velikim uspjehom svoju premijeru šalnoga igrokaza, pod naslovom Miho se mora ženiti!, iz pera nepoznatoga autora. Glumci su veljek drugi dan nastupali u Koljnofu, a daljnja gostovanja izgledaju ovako. Komediju će moći viditi 19. februara, početo od 16 uri u Prisiki, a 26. februara, od 15 uri u petrovskom Kulturnom domu će tamošnja publika aplaudirati glumcem. 4. marčijuša, u 15 uri Narda čeka Židance, 11. marčijuša u 15 uri će kazališna kola zastati u KUGi u Velikom Borištofu, a 18. marčijuša, od 15 uri začeto na Undi će zavladati smih, šala i hrvatska rič.

Narodnosna samouprava u Pustari uspjeva okupljati mlade

Hrvatska narodnosna samouprava u Pustari već će peti put prirediti Pomurski fašnik, na kojem se svake godine okupljaju u maskama mnogi mladi iz raznih hrvatskih naselja kako bi skupa njegovali tradiciju toga nekadašnjeg veselog običaja pred korizmeno razdoblje. Posrijedi je možda najpoznatija hrvatska priredba toga mjesta, koja je ušla u javnost, no narodnosna organizacija tijekom cijele godine aktivno radi, okuplja različite naraštaje iz Pustare, a s priredaba nikada ne nedostaju ni mladi.

Biserka Kiš

Pustara je drugo najmanje selo među hrvatskim pomurskim naseljima, sa 660-ak žitelja (konačnih rezultata o posljednjem popisu još nema), mjesto već nema nijednu odgojno-obrazovnu ustanovu, ipak na organiziranim

ziju, no dvije učenice pohađaju Pijarističku gimnaziju u Kaniži, koje su već maturirale iz hrvatskoga jezika, i nadalje uče hrvatski jezik i kulturu. Jedna djevojka pohađa ekonomski fakultet u Zagrebu. Predsjednica se nada da će i među mladima biti koji će nastaviti gajiti hrvatski jezik. Radi motiviranja učenja hrvatskoga jezika Samouprava je studentima koji su polagali državne jezične ispite iz hrvatskog jezika isplatila pristojbu za ispit.

Na poticaj Narodnosne samouprave, još 2002. g., utemeljen je i Ženski pjevački zbor „Pustarski biseri”. Voditeljica je zbora predsjednica Kiš. Ove godine Zbor slavi desetu obljetnicu postojanja. Okuplja 16 članova, među kojima su i starije i mlađe žene, dvije umirovljenice su golema pomoć u učenju pomurskih popijevaka, a i u drugim djelatnostima organizacije, ako treba uredi prostoriju, kuhaju i peku, ako treba čiste, uče mlade kuhati tradicionalna jela. Bez njih ne bi se mogla ostvariti nijedna priredba. Često nastupaju i na raznim priredbama u regiji. Tijekom cijele godine pomažu

rad Samouprave, od organiziranja «lakovnog četrtka», preko regionalnog Pomorskog fašnika, Dana naselja do regionalne berbene povorke. Samouprava organizira i izlete u matičnu domovinu, lani su članovi Zbora i djelatni članovi hrvatske zajednice bili podareni izletom na Plitvička jezera. Sada se obnovljenom energijom spremaju na Pomurski fašnik, 18. veljače, na koju priredbu očekuju sve drage goste u maskama ili bez njih.

Beta

Na Plitvičkim jezerima

priredbama uvijek ima mladih. Kako to uspijeva, kaže nam Biserka Kiš, predsjednica Narodnosne samouprave:

– Da se mladi uključuju u naše programe, već je stara navika. Hvala Bogu, naši mladi, unatoč tomu što u selu nema škole, rado se okupljaju u domu kulture. Vodstvo sela uvijek osigura mogućnosti za stolni tenisa, fitnes. Uvijek ima športskog života, ljudi se okupljaju na utakmicama, pa i naša se Samouprava trudi organizirati takve programe koji nude sadržaje za razne naraštaje, od djece do umirovljenika. Naravno, naši su programi uvijek usmjereni prema učvršćivanju našeg identiteta, čuvanja tradicija i jezika.

Djecu upisuju većinom u mlina-rački ili serdahelski dječji vrtić, te u serdahelsku osnovnu školu, gdje se uči hrvatski jezik. Ima i nekoliko odraslih koji pohađaju tečaj hrvatskoga jezika u susjednom naselju, a predsjednica se raduje što sredovječni ljudi razgovaraju na hrvatskom jeziku, a kako reče, i na Facebooku se nađu hrvatske rečenice od mladih Pustaraca. Iz Pustare sada nitko ne pohađa hrvatsku dvojezičnu gimna-

Mladi rado sudjeluju u programima

Nadbiskup Srakić primio pečuškog biskupa Györgya Udvardya

Biskupska misa u Potonji i posvećenje tamošnje obnovljene crkve, 2011. godine (Arhiv: HG)

Pečuški biskup György Udvardy posjetio je u četvrtak, 12. siječnja, u Nadbiskupskom domu u Đakovu đakovačko-osječkog nadbiskupa Marina Srakića. Bio je to prvi posjet pečušskog biskupa susjednoj mu Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji, pošto ga je Sveti Otac početkom travnja prošle godine imenovao novim biskupom Pečuške biskupije. Posjet pečušskog biskupa nastavak je dobre i plodne suradnje dviju biskupija. Na području te susjedne mađarske biskupije tijekom Domovinskoga rata pronašli su utočište brojni prognanici s područja tadašnje Đakovačke i Srijemske biskupije, a vrlo važna suradnja dogodila se povodom 1000. obljetnice utemeljenja Pečuške biskupije te proglašenja Pečuha gradom kulture. Riječ je o kulturno-povijesnom projektu «Digital history», financiranom sredstvima Europske Unije iz fonda za kulturu, predstavljenom 2008. godine, kojim su se europskoj javnosti predstavili sakralni i profani spomenici kulture s područja Pečuške te Đakovačke i Srijemske biskupije. S obzirom da je Hrvatska pred ulaskom u Europsku uniju, dvije biskupije planiraju jačanje i drugih oblika suradnje, napose na karitativnom području. Biskup Udvardy obišao je Đakovo i Osijek. U Đakovu je posjetio Nadbiskupski dvor, katedralu te središnje nadbiskupijske ustanove, a u Osijeku zgradu Vikarijata. (Ika / gk)

PEČUH – Dana 22. veljače u pečuškom Hrvatskom kazalištu gostuje vinkovačko Gradsko kazalište «Joza Ivakić» sa svojom najnovijom premijerom, lutkarskom predstavom redatelja Ivana Čatića «Postolar i vrag». Predstava je to za djecu i mlade nastala po motivima legendarne poeme Augusta Šenoae o vrijednom čovjeku koji pod teretom teškog života radi za dobrobiti svoje obitelji, sklapa ugovor s vragom. U predstavi sudjeluju glumci lutkari: Ivan Čatić, Katica Šubarić, Vladimir Andrić i Zorko Bagić. Predstava počinje u 11 sati.

Intervju

„Komediya je kazališna vrsta koju publika najviše voli” – kaže filmski i televizijski redatelj Stipan Filaković

Pred premijeru kazališne predstave Fadila Hadžića „Državni lopov” u pečuškom Hrvatskom kazalištu vodili smo razgovor s filmskim i televizijskim redateljem Stipanom Filakovićem, podrijetlom iz Pečuha koji već trideset i više godina živi i radi u Zagrebu, a od samog utemeljenja spomenutog kazališta, po pozivu kazališta, potpisao je niz njegovih predstava, tako i najnoviju premijeru.

Razgovarala: Branka Pavić Blažetin

Stipane, ovih si mjeseci radio na novoj predstavi u Hrvatskom kazalištu: „Državni lopov” Fadila Hadžića. Kako je izabran tekst, je li on tvoj prijedlog za kazališnu adaptaciju na sceni pečuskoga Hrvatskoga kazališta, s kojim kontinuirano surađuješ već niz godina potpisujući godišnje jednu premijeru.

– Ovoja puta je tekst, zaista, bio moj prijedlog jer tekst koji smo mislili raditi pokazalo se da nije možda najsretniji za publiku Hrvatskog kazališta, pa smo se dogovorili s ravnateljem oko novog teksta. Obično radim predstave, nazovimo ih tako, komercijalne, znači nešto što možda nema nekakve umjetničke pretenzije, ali nešto što ljudi vole gledati. Pa smo tom logikom išli ovog puta u izboru teksta, ali smo se ipak trudili naći malo ambiciozniji tekst, da ne bude baš pučka predstava, nego da probamo napraviti mali pomak. Tražio sam tekst veće širine koji bi se mogao dopasti širokom spektru gledatelja, a da ipak recimo tako bude zahtjevan i da otvara drugačije dimenzije. I tako je odluka pala na Hadžićevog „Državnog lopova”, ne samo radi toga što je tema aktualna nego i stoga što mislim da je to jedna od najboljih Hadžićevih komedija, bez obzira što je pisana davne 1977. jer tekst ove komedije s malim preinakama dobro funkcionira i aktualan je i danas.

Ti potpisuješ režiju i dramaturgiju u komediji „Državni lopov” koju je na scenu postavilo pečuško Hrvatsko kazalište.

– Tekst se morao prilagoditi jer je pisan 1977. kada su odnosi u društvu bili drukčiji nego što su danas, ali očito je kako se ljudska narav nije promijenila.

Ta komedija Fadila Hadžića u proteklih tridesetak godina doživjela je niz kazališnih adaptacija, na hrvatskim pozornicama, vjerujem, da će je i publika Hrvatskoga kazališta prepoznati jer tema je univerzalna, pokazuje kako se pojedinci snalaze u situacijama kada su blizu moći i politike koristeći njihove blagodati u korist vlastitog džepa.

– Ono što je fantastično pogođeno u komediji jest prikaz likova, kako se neki likovi koji su pri vlasti, ponašaju se identično bez obzira na politički sustav. Nevjerojatno je bilo kad sam napravio prilagodbu na današnje vrijeme kako je to funkcioniralo i danas i jučer. Radio sam s ansamblom, kojega mogu nazvati domaći ansambl, s bardom hrvatskog glumišta u Mađarskoj Stipanom Đurićem, tu

su Rafael Arcson i gost iz Osijeka, kojeg više i ne bismo trebali zvati gostom, Goranom Smoljanovićem, koji glumi posljednju godinu-dvije u skoro svim predstavama Hrvatskoga kazališta. Komediya je u dva čina, međutim iz iskustva znam kad gostujete s nekom predstavom, nije pametno imati pauzu, jer kada igrate u nekom domu kulture, ljudi su skloni skrenuti malo na špricer i pitanje da li će se vratiti, i onda je najbolje to sabiti u jedan čin, tako da smo mi nešto skratili. Naravno, to iziskuje velik napor za tri glumca sat i 45 minuta na sceni tako odraditi da privuku publiku i njenu pažnju. Naročito je zahtjevno to za Gorana Smoljanovića koji ima najviše teksta.

Potraj 2010. režirao si predstavu Albin bircuz, pučki komad koji ima velik uspjeh. Sada si se odlučio (odlučili ste se) za komediju jer je procijenjeno kako je upravo komedija bliska publici po hrvatskim selima u Mađarskoj u kojima gostuje Hrvatsko kaza-

Stipan Filaković

lište sa svojim uspješnicama i kako je komedija kazališni žanr koji publika ovoga kazališta najviše voli.

– Zaista je tako. Komediya je kazališna vrsta koju publika najviše voli. Živimo kako živimo, većina ljudi ima teškoća u svakodnevnom preživljavanju, ugroženi su temelji egzistencija, stoga se teško prihvaćaju teški dramski tekstovi, problemi, ne žele se gledati svakodnevni životni problemi i na sceni želi se u sat i pol kazališnog gledanja opustiti, zabaviti, razveseliti. Zato je komedija. Druga je stvar kako je komediju najteže raditi. Puno lakše je raditi dramski tekst, gdje se može mlatiti praznu slamu i prodavati svašta pod teatar, ali komedija je najzahtjevnija kako za glumca tako i za cijelu autorsku ekipu.

Što radi Stipan Filaković kada ne radi u Hrvatskom kazalištu, režira komedije?

– Radim, režiram komedije. Zanimljivo? Cijeli život radim komedije, što će reći, zabio sam sjekiru u veliki, tvrdi panj. Nekako se tako dogodilo. U Zagrebu, gdje živim, radim televizijske serije, trenutno potpisujem popularnu televizijsku seriju, komediju „Stipe u gostima”, sada se pregovara o još jednoj seriji „Odmori se, zaslužio si” „Stipe u gosti-

Goran Smoljanović, Stipan Đurić i Arčon Rafael

ma“ jedna je od najpopularnijih serija Hrvatske radio-televizije?

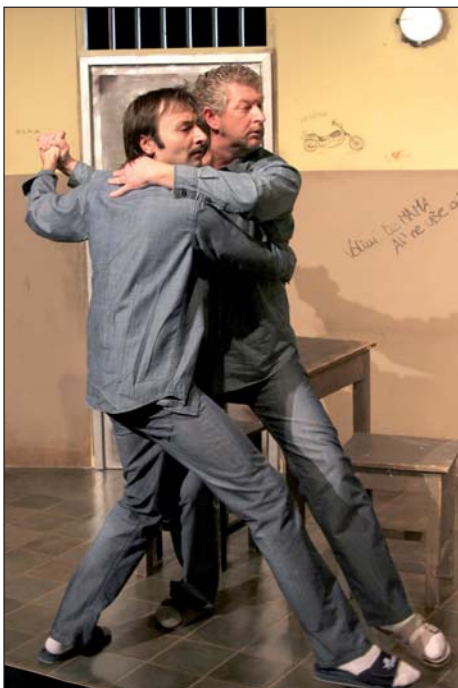
– *Dobro je prihvaćena. Nažalost, danas procjena kvalitete nekog uratka se bazira na nekakvoj gledanosti. Zapravo, u ovih 20 godina su se, to je moje mišljenje, kriteriji poništili i zavladao je kriterij gledanosti. Doživljam da neke epizode koje smatram lošima fantastično su gledane, a neke koje mislim da su jako dobre manje su gledane, tako da sam zaključio da ni to zapravo nije nikakvo adekvatno mjerilo, ali, nažalost, često ljudi koji odlučuju o tim stvarima pojma nemaju o svemu, jedino se mogu držati, ko pijan plota, brojki gledanosti. E, pa po tim kriterijima ta serija jako je gledana i onda je u interesu Hrvatske televizije da je radi. Tako će se vjerojatno, ja se barem nadam, snimiti peta sezona, a pregovara se i o nastavku serije „Odmori se, zaslužio si“ koja je počela sezonu ili dvije čak i prije „Stipe...“.*

Koliko već godina radiš u Hrvatskoj, dvadeset? Slobodnjak si, kako se snalaziš?

– *Dvadeset i pet. Jako teško se snaći. Biti slobodnjak, jako je teško. Diplomirao sam na akademiji isključivo iz razloga jer sam u jednoj fazi života kada sama dobio dijete, pokušao se zaposliti na Hrvatskoj televiziji jer više nije bilo svejedno kada će ti novci doći, kojim redoslijedom ćemo raspoređivati. Kada ste sami, baš vas briga, ako dobijete novac sada ili za pola godine, nekako preživite, al dijete mora jesti svaki dan, mora imati pelene, i onda sam imao ambicije zaposliti se, međutim očito nisam imao dovoljno jako zalede, pa nisam uspio u svemu tome. Postao sam i ostao slobodnjak, što je teška pozicija, i zapravo dosta malo ljudi preživljava na taj način. Uglavnom svi se vezuju ako su i slobodnjaci uz neku instituciju. Sad postoje tri televizijske kuće, RTL, Nova i HTV, i ovi mladi dečki su išli trbuhom za kruhom, pa su neki više vezani uz Novu, rade za njih razne komercijalne serije, sapunice i tako. Ja sam cijeli svoj život bio vezan uz Hrvatsku televiziju, i zasada sam tu, dok me hoće. Znaite, netko uvijek može doći i može reći da si star, pa više nisi potreban. Danas je takvo vrijeme.*

Ti si diplomirao kao filmski i televizijski redatelj?

– *Upravo tako, ja sam po struci filmski televizijski redatelj. S tim da film nikada nisam snimio. To je lopta koju nikad nisam uspio šutnuti. Znaite, kad ste slobodnjak i nemate egzistencijalne... vi morate preživljavati, vi nemate luksuz pisati scenarij za dugi film koji se neće realizirati. Mislim danas dugometražni film mogu snimati neki koji imaju dobre odnose s piscima, znači netko tko će im pisati scenarij, da li je to netko u rodbini, ili ima zagarantiranu neku egzistenciju. Pa onda si može priuštiti da ne radi neko vrijeme, piše scenarije sam sebi, to znači da ima neko zaposlenje ili predaje na akademiji, ili pri nekom teatru, ili na neki drugi način riješi svoju egzistenciju, ali da vi radite, snimate, naše radno vrijeme je dvanaestosatno, šest*

Goran Smoljanović (Kiki Puškar),
Stipan Đurić (Marko Komadina)

dana u tjednu, ako vi tako radite, onda vi kada dođete doma, sigurno nemate ni ambicije ni želje razmišljati što biste vi snimali.

Uza svoj život u hrvatskoj metropoli i posao kojim se baviš, imaš sreću redovito, otkad postoji Hrvatsko kazalište, ako i ne svake godine, režirati jednu predstavu. Raduješ se tim pozivima, raduješ se da možeš i u kazalištu raditi?

– *Pa, zapravo, tako je ispalo. Kada sam završio akademiju, već i prije još na trećoj godini, počeo sam raditi na raznim dugometražnim filmovima, najprije kao drugi pa prvi asistent. Kada se početkom devedesetih utemeljilo Hrvatsko kazalište Pečuh, pokazala se potreba za režiserima, tako sam ja počeo režirati kazališne predstave iako nisam kazalištarac. Ispostavilo se ipak da je taj posao jako koristan i za mene i za kazalište. Kroz rad s glumcima u kazalištu, režirajući kazališne predstave, naučio sam raditi s glumcima ono što na akademiji nikad nismo učili, a zapravo što je temelj posla, moraš glumcu dati uputu, ispraviti ga. Mnoge moje kolege upravo s time imaju problema, ne znaju kako pristupiti, kako objasniti... Negdje do 1995, 1996. kontinuirano sam surađivao s Hrvatskim kazalištem Pečuh. Onda je nastupila jedna duga stanka od osam godina. Godine 2003. smo ponovo uspostavili suradnju, i odonda praktički svake godine ili barem svake druge godine napravim jednu predstavu. Iskreno, ja to volim. Ne samo radi toga što se mogu vratiti u Pečuh i biti tu na neki način u gradu gdje sam poživio djetinjstvo i školovanje. Roditelji su mi tu, to je i jedina prilika da budem s njima tih mjesec i nešto dana. Sve su to razlozi zbog kojih ja dolazim na svaki poziv.*

Kao državni stipendist, potkrajavnih

sedamdesetih godina otišao si studirati u Zagreb, tamo si i ostao, tamo si osnovao obitelj, diplomirao. Teško je bilo donijeti tu odluku da ostaneš u Zagrebu?

– *Nije bilo lako. Naime imao sam tu zagarantiran posao na MTV, u tadašnjem Regionalnom studiju Mađarske televizije, bio sam već i na razgovoru s tadašnjim ravnateljem koji je očekivao da ja diplomiram ili ako ne diplomiram, ali barem završim četvrtu godinu, apsolviram, te uz rad da diplomiram, da se zaposlim ovdje u Pečuhu. Bilo je to 1989, 1990. godine.*

Ja sam tada već radio u Zagrebu uza studij, imao sam egzistenciju, vidio sam perspektivu. Kada u Zagrebu završite studij, vratite se u Mađarsku, onda razmišljate koje su vam mogućnosti ovdje, koga ovdje poznajete, kome ja mogu doći i reći ja bih, znate, snimao film, ja sam završio akademiju, tko će mi pomoći...? U Zagrebu sam ipak poznao, upoznao ljude, bio sam u jednom miljeu, znali su za mene, već sam radio kao asistent. Moja je procjena bila da će biti lakše doći do nekih ozbiljnijih poslova. Sad dogodila se ta nesreća da se dogodio rat upravo u vrijeme kada sam ja trebao žestoko krenuti. Većini ljudi iz moje generacije tih šest-sedam godina otišlo je u nepovrat, tako da iskreno kada me pitate šta sam radio od 1990. do 1997. g., morao bih jako razmišljati. Evo, sjećam se da sam radio par predstava u Hrvatskom kazalištu Pečuh u to vrijeme... Moram jako razmisliti gdje sam bio, šta sam radio. Morate praktički početi ispočetka. Kada je završio rat, krenulo se ponovo ozbiljnijem poslu, ali je zastoj bio velik. Roditelji su htjeli da se vratim i da budem tu tim prije što se već osjećala ratna opasnost. Međutim ja sam procijenio kako je moj život krenuo nekim drugim tijekom i odlučio sam ostati. No pa nije bilo lako. Nije bilo lako ni mojim roditeljima kad bih se uspio javiti 1991. s ratišta.

Bio si dobrovoljac Domovinskog rata?

– *Godine 1991. ili ste mogli pobjeći ili ste se mogli na neki način angažirati u cijeloj toj priči. Prijavio sam se i bio u Hrvatskoj vojsci do veljače 1992. Na svu sreću nisam zaglibio u vojnim strukturama, a spasio me jedan kolega koji mi je 1992. ponudio posao na jednom filmu, kao drugom asistentu, što je bila tada iznimna rijetkost, pa nije se ništa radilo. I zahvaljujući tome ja nisam nastavio svoju „vojnu karijeru“, nego sam se vratio u profesiju. Odradio taj film, radio ovdje u Pečuhu, i tako je nekako krenulo. Ali vrlo klimavo.*

Pratiš što se događa s Hrvatima u Mađarskoj?

– *Pokušavam pratiti ako stignem, jer mi, zapravo, kada sam tu, imamo dnevno dvije probe, između dvije probe ste prilično umorni, onako nemate baš ni vremena, čujete neke informacije, razgovore, imate kontakte s ljudima. Mislim da ima dosta problema koji se ne shvaćaju dovoljno ozbiljno. Imam dojam da ima puno više prostora, puno više mogućnosti. Ne znam.*

Nivo-nagrada KUD-u Tanac

Povodom Dana mađarske kulture – koji se obilježava 22. siječnja kao spomen na dan kada je Ferenc Kölcsey završio pisanje mađarske himne, 22. siječnja 1823. g. – KUD Tanac na proslavi upriličenju 20. siječnja u pečuškom Središtu «Zsolnay» dobio je Nivo-nagradu Pečuško-baranjskog saveza za kulturu. Spomenuti Savez već 21 godinu zaredom povodom Dana mađarske kulture priređuje županijsku proslavu. Ove je godine ona priređena u suorganizaciji sa Županijskom i gradskom knjižnicom «Győző Csorba» i Pečuškim središtem za kulturu. Ta se nagrada dodjeljuje temeljem pristiglih natječaja odlukom Vijeća Pečuško-baranjskog saveza za kulturu. Nagrada je dodijeljena u tri kategorije: u Umjetničkoj kategoriji za izvrstan umjetnički rad nagradu je dobio Narodni plesni ansambl Pöndöly iz Komlova; u kategoriji Nagrada zajednice pripala je civilnoj Udruzi grada Komlova za mjesnu povijest i poljepšavanje grada; a u kategoriji Rad u zajednici i na polju očuvanja običaja pripala je pečuškom KUD-u Tanac. U obrazloženju nagrade stoji kako su KUD Tanac 1988. g. utemeljili mladi Hrvati iz baranjskih hrvatskih sela i

grada Pečuha. Od samoga početka djeluje u sklopu pečuškog Doma mladeži, gdje ima svoje prostorije, održava probe, tamo je garderoba u kojoj su nošnje, ondje im je osigurano mjesto za nastupe.

Temeljem statuta prvenstvena je zadaća Društva sakupljanje narodnih običaja Hrvata u Mađarskoj (pjesme, glazbena baština, plesovi, narodna nošnja) njihovo prikazivanje i čuvanje. Od samoga početka djelovanja Društvo smatra važnim predaju običaja: putem plesnih tabora, plesnih tečaja, plesalnica, CD i DVD-izdanja, knjiga, kalendara, popularnih predavanja, oživljavanjem zaboravljenih narodnih običaja. Ovaj rad Društvo od 1993. g. provodi kroz Kulturnu udrugu Tanac. Za protekle 23 godine postojanja Tanac je imao 683 nastupa. Hrvate iz Mađarske predstavljali su diljem Mađarske i u mnogim zemljama: u Hrvatskoj, SAD-u, Austriji, Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Danskoj, Francuskoj, Grčkoj, Nizozemskoj, Italiji, Španjolskoj, Srbiji, Slovačkoj. Nagradu je u ime KUD-a preuzeo umjetnički voditelj József Szávai.

bpb

ERČIN – Kako nas je obavijestila Anita Golić Marcinka, predsjednica erčinskoga Neprofitnog društva i plesne skupine za čuvanje običaja „Zorica”, ujedno i zastupnica erčinske Hrvatske samouprave, i ove su godine, 4. veljače, uspješno priređene tradicionalne Racke poklade. Veselo društvo družilo se već od ranih poslijepodnevni sati. Bilo je različitih maska, održano je natjecanje u vještini pečenja pokladnih kolačića, plesalo se kolo te izvlačila bogata tombola.

MOHAČ – Tradicionalni bušarski Šokački bal bit će u nedjelju, 19. veljače, na dan ophoda bušara, s početkom u 20 sati, u velikoj dvorani Umjetničke škole „Schneider” u Vörösmartyjevoj ulici br. 3. Svira Orkestar „Juice”, a nastupa čepinski KUD „Ivan Kapistran Adamović”.

PEČUH – Redovita mjesečna misa na hrvatskom jeziku, u crkvi Svete Elizabete u Kertvarošu, župi svećenika Franje Pavlekovića, bit će 19. veljače, s početkom u 16 sati. Služit će je vlč. Franjo Pavleković, a nakon mise o ulozi obitelji predavat će Rita Mađar, profesorica Hrvatske škole Miroslava Krležu.

Trenutak za pjesmu

Anton Leopold

Naša budućnost

Budućnost je slaba
Danas,
Diboka graba
Jur ov čas
Za narodnost.
Roj oblakova za
Hrvatstvo,
Ruši se bratstvo,
Klima jur most.

Otvorenje izložbe

Krugovi interferencije II – Kolekcija Marinko Sudac

Na snimci (slijeva) Silvija Malnar, Branko Franceschi, Melinda Adam, Marinko Sudac

Pod pokroviteljstvom Veleposlanstva Republike Hrvatske u Mađarskoj, uz potporu Ministarstva kulture Republike Hrvatske, u budimpeštanskom Muzeju «Kassák» 27. siječnja otvorena je izložba Krugovi interferencije II. U sklopu drugog ciklusa izložbi avangardnog stvaralaštva iz privatnih zbirka predstavljena su djela iz Zbirke Marinka Sudca. Posjetiteljima se obratila ravnateljica Literarnog muzeja «Petőfi», u okvirima kojeg djeluje Muzej «Kassák», Csilla E. Csorba, savjetnica Veleposlanstva Republike Hrvatske u Mađarskoj Silvija Malnar, a izložbu je otvorio ravnatelj Virtualnog muzeja avangarde i Instituta za istraživanje avangarde Branko Franceschi.

Polazište je izložbe razmjena i suradnja časopisa MA (Danas) i Zenit, dvaju najznačajnijih avangardnih izdanja početkom 1920-ih. Časopis MA pokrenuo je Lajos Kassák, predvodnik mađarske avangarde, izlazio je devet godina i bio je jedan od najdugovječnijih časopisa u Europi. Časopis Zenit, međunarodni mjesečnik za umjetnost i kulturu, izlazio je u Zagrebu od veljače 1921. do travnja 1924, a od 1924. do kraja 1926. u Beogradu, kada je zabranjen zbog teksta „Zenizam kroz prizmu marksizma“. Pisan je na hrvatskom, srpskom, njemačkom, nizozemskom i mađarskom jeziku, a osnivač Zenita bio je pisac i kritičar Ljubomir Micić. Osim navedenih predstavljeni su i časopisi Dokumentum, Munka (nasljednici časopisa MA), Út, Dada-Jok, Dada-Tank, 100%, Svetokret i Kinofon. Svojim su radovima zastupljeni umjetnici Zoltán Csuka, Lajos Kassák, Farkas Molnár, Sándor Bortnyik, Dragan Aleksić, Ivan Gol, Ljubomir Micić, Marijan Mikac, Branko Ve Poljanski i Boško Tokin. Posebnost je izložbe što se prvi put izvan granica bivše Jugoslavije predstavlja skupina Traveleri (Punici), prva dadaistička formacija u hrvatskoj umjetnosti, u kojoj su među inima djelovali Josip Seissel, Čedomir Plavšić, Ivana Tomljenović Meller i Miho Schön.

Činjenica je da u državama te regije ni u

jednome muzeju ne postoji postav posvećen isključivo avangardnoj umjetnosti. U državama srednjoistočne Europe ona je predstavljena ili zastupljena unutar nacionalne umjetnosti. I stoga je zbirka Marinka Sudca rijetkost na ovim prostorima, koja ujedno stavlja pod novo svjetlo i povijest hrvatske umjetnosti.

Sudac je prikupio više od dvadeset tisuća umjetnina i dokumenata povezanih s avangardom, iz drugog razdoblja od 1909. do 1989. „Cilj je

da se zbirka trajno smjesti u grad Varaždin. Imamo neke mogućnosti da dobijemo staru sinagogu. Zadnje tri-četiri godine se vrše restauracije, i najvjerojatnije tamo bi postao stalni postav kolekcije. Budući da je velik, postav bi se intenzivno mijenjao” – reče za naš tjednik g. Sudac.

Knjiga o izložbi, na mađarskom i engleskom jeziku, uz eseje Feđe Vukića i Vidosave Golubović te uvodnike Edite Sasvári i Branka Franceschija, donosi reprodukcije radova i publikacija u boji, opširne životopise predstavljenih umjetnika i povijest izloženih avangardnih časopisa.

Izložba Krugovi interferencije II – Kolekcija Marinko Sudac u Muzeju „Kassák” može se posjetiti do 15. travnja. Virtualni web-muzej pak dostupan je na www.avangarde-museum.com.

k. g.

Iz povijesti Hrvatskoga glasnika

Generalna sjednica DGMU-a u Hrvatskom Židanu

U planu: web-stranica, jubilarni omladinski tabor, Glas Gradišća

Generalnu sjednicu Društva gradišćansko-hrvatske mladine u Ugarskoj je sazvao njegov predsjednik Petrovišćan Rajmund Filipović na 18. januar, petak, u Hrvatski Židan. Zbog različitih drugih programov kotrigri društva nisu mogli biti nazoči u punom broju, ali za analizu minuloga društvenoga djelovanja ter za nacrtnje ovolutošnijih planov nisu se morali donositi nikakove odluke. Po ocjeni peljača gradišćanske mladine, undanski omladinski tabor 2RUNDA je bio uspješan sastanak, ali ovo ljeto zahtjev i tarhet je veći, pokidob moraju još sadržajniiji, još bolji programi biti nariktani da ti privlaču još već ljudi. Za Glas Gradišća pak je rekao: „to je bilo maksimum u organizaciji što smo mogli kot amateri napraviti”. Iako postoju prijedlogi da ovo glazbeno naticanje se proširi i na Slovačku ter Austriju s polufinali, on misli da glavna priredba mora ostati u Hrvatskom Židanu, a prvenstveno s našimi naticatelji i u dalnjoj samostalnoj organizaciji DGMU-a. za 15. omladinski tabor, čiji domaćin će ljetos biti Hrvatski Židan i održat će se od 10. do 13. julija, smo čuli čuda idejov početo od pišačkoga, biciklističkoga programa do pjesničkoga večera, slikarske izložbe, retro-dana sa svimi dosadašnjimi pohodniki tabora i s večerom nostalgije. Mladina kani u ovom taboru javnost i pismeno izvješćavati o ovi gradišćanski dani. Pri zadnjoj točki sjednice smo čuli o internetskoj stranici DGMU-a od web-majstora Koljnofca Petra Mogyorósi ki je predstavio kompletni plan za društveni homepage.

...

Tiho

(Hrvatski glasnik, 2008/6)

**Muški dio mišanoga zbora
Djurdjice iz Sambotela,
pred starogradskim nastupom**

Spomin-izložba Pála Zentaia u Sambotelu

Pozabljeni željezožupanijski umjetnik s petrovskom kopčicom

U sambotelskoj Galeriji Medium 2. februara, u četvrtak uvečer velika dvorana se je napunila s jačkom *Va zelenoj lozi ptičice se spivaju, ota moja mila slatkom snu počiva...* Sambotelski zbor Djurdjice namjerno je izabrao iz repertoara ovu obljubljenju melodiju, ka je bila prva jačka ku je pokojni slikar Pál Zentai naučio, potom kad se je oženio s Petroviščankom Arankom Barilović. Zavolio je Petroviščane, obožavao je hrvatske motive, a pravoda i žgano i vino iz toga južnogradiščanskoga naselja. To je već njegova udovica povidala, ako je slikar kamo otputovao, svoje pismo nigdar nije potpisao, nego je na tom mjestu stalo „*Ne morem, ne morem ja...*“. Pál Zentai bio je novinar, grafičar i slikar, dugoljetni suradnik županijskih novin Vas Népe. Kolekciju za ovu izložbu od trideset grafikova i šezdeset slika je skupaspravila njegova udovica, uprav na 25. obljetnicu muževe smrti.

Lajos Veszeli se je spominjao prijatelja

Stara kola na Bikuševom dvoru u Petrovom Selu

– Sambotel je takov grad koji zna cijeniti vridnosti, a i svoje umjetnike, ter i takov grad, kade se na jedan dan otvaraju još i dvi jako vridne izložbe. Pála Zentaia je skoro pokrilo pozabljenje, iako je bio jedan od prvih i značajnih grafičarova kod Vas Népe, a njegovo stvaralačstvo vjerno govori za nas i danas. Njegovi akvareli su vidjeni još u restoranu VAOSZ. Zahvaljujući njegovoj ženi je ova izložba danas stvarnost, a vas posjetitelje prosim da uživajte u njegovim slikama i oživite lipe spominke na njega – je uz ostalo rekao sambotelski načelnik, dr. Tivadar Puskás. Zentajev kolegar, slikar Csaba Tóth je pokojnoga slikara nazvao pozabljenim željezožupanijskim umjetnikom, komu nijedna slika nije zašla u javnu kolekciju grada, ni županije. – Svaka njegova slika je jedna vizija s pjesnič-

Udovica umjetnika, Aranka Barilović je skupasabrala kolekciju za izložbu

je spominjao prijatelja, od koga je vjekovječne priče slušao o Petroviščani. O njoj, ki su u velikom broju došli u čast ravnoga i iskrenoga človljka, i njegove preskromne, ali svenek vesele žene, na ovu izložbu. Nisu samo došli brojni rođjaci, nego i pripadnici te velike

Med posjetitelji su bili u velikom broju Petroviščani

kim nadahnućem, njegove teme su simbolične, iako molja o Balatonu, kraj kojega je zrastao, ali i onda kad na platno stavi svoj doživljaj panonske ravnice – je naglasio Csaba Tóth, odlični poznavalac Zentajevih slikarskih i grafičkih gradje. Lajos Veszeli, takaj slikar se

petroviske kolonije, ki su brojčano najvećimi u ovom gradu. Kako idila Blatnoga jezera tako i petroviski motivi su nazočni na kipi. Striljice sa starim hižami, stara kola u Bikuševom dvoru, četarska Gorica, portret žene Hrvatice, plehena križ polag seoske ulice, lug sa sto čari, sve su teme njegovih uljenih slika, grafikova. Spomin-izložba slikara, komu su bili posebno dragi Petroviščani, je bilo moguće posjetiti do 17. februara, u Željezožupanijskom kulturnom i omladinskom centru (Adyjev trg 5).

-Tiho-

Radovi Zlatka Price u Baji i Kalači

Dio opusa hrvatskog akademskog slikara Zlatka Price, rođenog u Pečuhu, predstavljen je u Baji i Kalači posredstvom tamošnjih Hrvatskih samouprava

Na otvaranju izložbe u Baji: Angela Šokac Marković, predsjednica bajske Hrvatske samouprave, bajski gradonačelnik Róbert Zsigó i generalna konzulica Ljiljana Pancirov

Izložba Zlatka Price u Baji

U suorganizaciji Hrvatske samouprave grada Baje i pečuskoga Hrvatskog kluba Augusta Šenoe, odnosno Zaklade Zlatko i Vesna Prica, dan uoči Velikog prela, 27. siječnja, u županijskom Domu narodnosti u Baji otvorena je izložba Zlatka Price «Nepoznati reljefni friz iz Samoborskog ciklusa». Izložbom je predstavljen Pricin reljefni friz izrađen u kovini, otkriven u proljeće 2010. godine u nekoj zagrebačkoj bivšoj tvrtki. Pošto je izložba prigodom obilježavanja 95. godišnjice rođenja velikoga hrvatskog likovnog umjetnika, rođenog 1916. godine, predstavljena u Zagrebu, Samoboru i pečuskome Klubu Augusta Šenoe, ona, u okviru nedavno potpisanog ugovora o kulturnoj suradnji gradova Baje i Pečuha, stigla je i u Baju. Nakon pozdravnih riječi Angele Šokac Marković, predsjednice Hrvatske samouprave grada Baje, obraćajući se okupljenim gostima i posjetiteljima, gradonačelnik Róbert Zsigó uz ostalo je istaknuo da je 7. siječnja ove godine potpisan ugovor o kulturnoj suradnji grada Baje s Pečuhom. Dijelom zahvaljujući tome i ova je izložba, kao prva, ostvarena u sklopu te suradnje. Ima podosta sličnosti među gradovima, ponajviše što u oba grada živi više narodnosti, a u toj suradnji najvažnije mjesto zauzimaju upravo Hrvati. Osvrnuvši se na suradnju s gradom Pečuhom i prijateljskim gradovima u Hrvatskoj, istaknuo je kako je u toj suradnji zajedničko da su prepoznali kako smo zajedno uspješniji i jači, bolje možemo iskoristiti naše mogućnosti. To da smo mi mnogonacionalni grad, čini nas jačim i kulturno i gospodarski. Pregovore s prijateljskim gradovima iz hrvatske vođene istoga dana prijepodne ocijenio je vrlo sadržajnim. Ujedno je zahvalio svima koji pridonose jačanju i razvijanju postojeće suradnje prijateljskih gradova.

Izložbu je otvorila generalna konzulica

Joso Ostrogonac, Ernest Barić i Ante Sorić

Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov. Ona je posebno zahvalila svim suorganizatorima, napose domaćinima, na zalaganju čime su omogućili da izložba dođe do šire javnosti. Ujedno je naglasila kako je Zaklada Zlatko i Vesna Prica uzor najuspješnije međunarodne međugradske suradnje Hrvatske i Mađarske, koja povezuje umjetničke sadržaje triju gradova za koje se veže ime velikoga hrvatskog likovnog umjetnika, akademika Zlatka Price.

«Ime velikog likovnog umjetnika čija je 95. obljetnica rođenja obilježena prošle godine, određuje umjetnost modernizma. Prepoznatljiv virtuoz slikarstva, crteža i grafike,

Na otvaranju izložbe u Kalači: Bariša Dudaš, predsjednik tamošnje Hrvatske samouprave, kalački gradonačelnik Ferenc Török, Angela Šokac Marković i generalna konzulica Ljiljana Pancirov

sve je nemalo iznenadio 2010. godine kada je otkriven izvrsno očuvan, visokih umjetničkih standarda, Pricin reljefni niz izrađen u metalu. Friz je sačinjen u maniri izvrsnog crteža i njegov

se nastanak stilski povezuje s Pricinim Samoborskim ciklusom, nastalim sredinom 1950-ih godina.

Osjećamo se ponosnima i privilegiranima što je Pricin reljefni niz nakon Samobora, još nedovoljno poznat i u samoj Hrvatskoj, odmah nastavio svoj izložbeni put i u Mađarskoj. Prvo u Pečuhu, sada u Baji, a bit će proveden kroz još neke mađarske gradove – reče uz ostalo Ljiljana Pancirov otvarajući izložbu. Dodala je kako tematski ciklus koji prikazuje krave i konje, slike iz seoskog života, čini 13 prizora komponiranih u tri friza izrađena u niskom reljefu iskucanog lima sveukupne dužine 8,5 metara. Svojom nazočnošću otvorenje izložbe uveličali su i Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, Ante Sorić, predsjednik Zaklade Zlatko i Vesna Prica, gosti iz prijateljskog Labina, na čelu s dogradonačelnicom Eni Modrušan, te predstavnici grada Biograda na Moru predvođeni gradonačelnikom Ivanom Knezom.

Izložba Zlatka Price u Kalači

U suorganizaciji Hrvatske samouprave grada Kalače, Zaklade Zlatko i Vesna Prica te Kalačkog središta za kulturu, 11. veljače 2012. u atriju Gradske kuće u Kalači (Svetog Stjepana kralja 12–14) otvorena je izložba akademskog slikara Zlatka Price (1916–2003) sastavljena od nedavno u Baji izloženoga Nepoznatog reljefnog friza i 20 slika iz zbirke pečuskog Muzeja Janusa Pannoniusa.

Nakon pozdravnih riječi gradonačelnika Ferenc Töröka, izložbu je otvorila generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov. Svojim pjevanjem otvorenje izložbe uljepšao je domaći Ženski pjevački zbor „Ružice”. Izložba će biti otvorena do 9. ožujka 2012. godine, radnim danom od 10 do 12 i od 14 do 17 sati. Ponedjeljkom je slobodan dan.

S. B.

Ženski pjevački zbor „Ružice”

Putopis iz Bosne i Hercegovine – III.

Carstvo najlipših oblakov, minaretov i nemirnih narodov

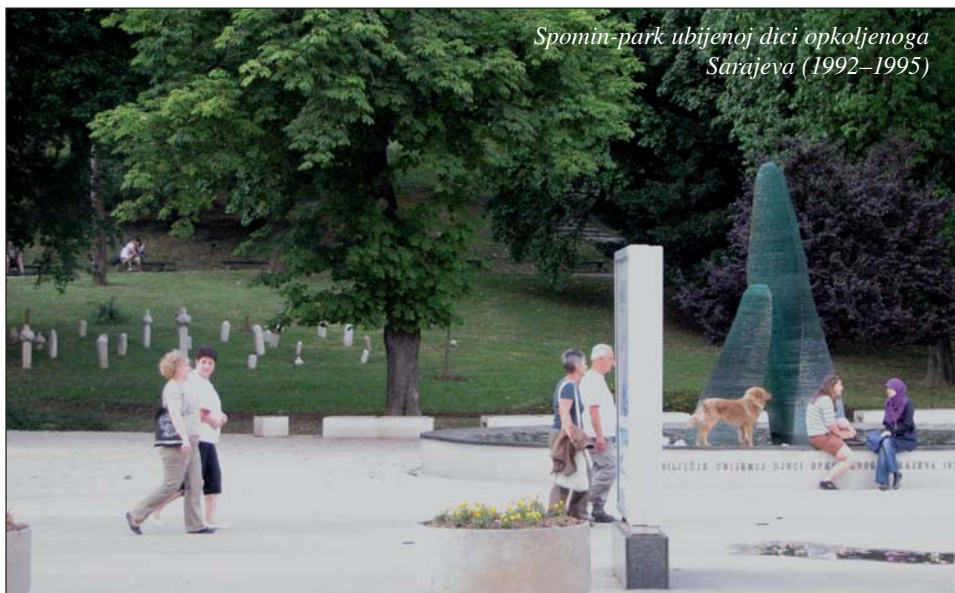
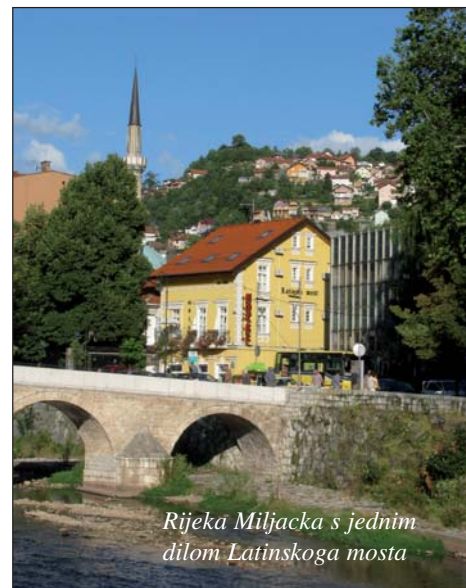
Bašćaršija je vječna, ista mi izgleda, kot kako sam ju ostavila na kraju 1980-ih ljet, kad smo svaki dan simo išli kukuricu jesti, kavu popiti, za predavanji na Filozofskom fakultetu. Veliko mnoštvo se kotrlja, ali kontrasti sve su bolje vidljivi. Koliko pametim, prlje boja nisam vidila ovoliko, od glave do pete pokrtilih žen, a s druge strane ni ovoliko polugolih ženskih tijelov na staza Bašćaršije, kade prodavači isto tako srdačno nudjaju suvenire, rublje, jila i pila, kot sam to nosila u spominki. Od džamijov do džamijov imamo što viditi, međjutim, sarajevska katedrala još je našem srcu najdraža. Na Ulici Maršala Tita stoji Kulturni centar ambasade Islamske Republike Irana. Zanimljiv je prizor, a i za zbudjanje neke misli. Na ovoj strani se gizdi i hrvatska šahovnica (Napredak 1902-2002) nad kafićom i slastičarnom Imperijal. U susjedstvu uprav ta dan, za našega posjeta, se otvara prvi McDonald's. Očividno je zabavno čekati pri ulazu u dugoj redici. Kako se dalje šćemo, na desnoj strani opet park s grobi u pozadini, a najpr impozantna spomin-kompozicija ubijenoj dicit opkoljenoga Sarajeva (1992-1995). Bilo ih je 1620, a ova nevina dicit su životom platila boj. Još diplomatski kvart Sarajeva, kade je anonimac svim postavio pitanje na jednoj stijeni zgrade: *Legalni kriminal! Čast?* To mi već prijatelj Mersudin kaže doma da političari u BiH nigdar bolji period nisu imali nek sad, što nalize njevu egzistenciju. Za obične građane ov predeuropski čas zlamenuje gorčinu, visokim standardom, niskimi plaćami i velikom nezaposlenošću. - *Prosječna plaća bi bila 800 konvertibilnih markov (to je otprilike 410 eurov) a potrebno bi bilo za normalan životak 800 eurov* – dodaje Mersudin ki je privatnik i šef jedne firme ka se bavi s nekretninom, ali kod njega, na što je posebno gizdav, djelaju i Hrvati i Muslimani kot i Srbi. - *Za posao se*

gleda človik, ali ne vjera i ne narodnost! Slažem se s njim, nij dileme.

Prije nek ostavimo za sobom grad, zadnja mi je slika lipo obnovljen hotel Bristol, u kom sam stanovala za vrime jezičnoga seminarara. U boju u cjelini je srušen, Zoran, poznanik moj, ki je onda tamo konobarario, danas je bespomoćni invalid. Zaman bi bilo pitanje, je li vridno bilo boriti se?! Idemo najzad na našu bazu. Za večerom dugo sjedimo u noći uz stol, sa šefom panziona, Matom Stanićem. On, kad čuje da smo Hrvati iz Ugarske, vino i žgano, pršut i sir veljek naručuje, kako kaže „za prave Hrvate“. Med suzami dojdju najpr ljeta tuge i jada i povida, pomagao je svakomu, prez toga da bi bio pitao, gdo kojoj narodnosti, vjeri pripada. Bog mu je pokazao put, na kom mora koracati. S ponosom zdigne pogled na „u okvir stavljeni, dokument. Apoštolski blagoslov od Svetoga Oca Ivana Pavla II. je posebno podiljen Katarini i Mati Staniću, kako i za njeve goste restorana

Banja. Gazda ne pusti nas na noćni počivak prez toga da ne običujemo da ćemo se još i drugi put k njemu vratiti. Brzo dojde zbogomdavanje, a doživljaji nas bi i prevarili, kad tako nam se čini da smo jur ovde bar tajedan dan dugo. Istim putem, ali vrimenski čuda hudje ostavljamo za sobom sridnju Bosnu i još jednoč prepoznajemo u sebi trepet, kad nutrastupimo u Republiku Srpsku. Na hataru nam maše iz kabina srpski graničar, mirno moremo dalje, a na stranki biži drugi Srbin, polag nas. Zauštavi autobus, dojde gori i začme iz svega guta vikati na šofera da to doslovno, na koži ćutimo i mi putniki. Po izgledu, bi i ov mogao lako biti neki manji bojni zločinac, na visoki decibeli prosi od nas putovnice. Njegova srditost za tren se zbríše, kad zagleda diplomatsku putovnicu parlamentarnoga zastupnika, Matije Firtla. Dotad kralj vlasti, naglo se povliče i još nam i sričan put zaželji. Kad zajdemo u našu Hrvatsku, jur smo srićniji.....

-Timea Horvat-

Poklade, fašnik, mesopust, karneval

Maskenbal u serdahelskoj osnovnoj školi

Svi mi katkad poželimo biti nešto drugo. Barem na jedan dan postati netko drugi, netko bolji, lošiji, smješniji, čudniji, jednostavno drugačiji. Upravo živimo dane kada možemo postati bilo što, jer nam to nude pokladna, fašnička, maškarska, mesopusna, karnevalska veselja.

Danas se fašnik smatra velikom zabavom za cijelu obitelj. Maske, krinke, kostimi, ulične povorke, pjesma, ples, krafne, smijeh i veselje prve su predodžbe kada tko spomene karneval. I ove godine mnoštvo ljudi diljem svijeta stavlja si maske i kostime da se veseli.

Što se krije iza naziva poklada, karnevala, fašnika...?

Kada bismo tražili prikladan hrvatski naziv za karneval (uz onaj kršćanski pojam mesopust), onda bi najbliže bio pojam poklade. Naime i tu se pojavljuju dva korijena riječi, jedan je poklad (posno, mrsno značenje), druga je stari hrvatski glagol klasti (staviti, npr. iz zdjele na tanjur) prisutan i u čakavskom i u kajkavskom narječju. Blizu je i pojam maškare (prerušavati se), a riječ fašnik došla je germanskim utjecajem. Doduše, i tu postoje dva tumačenja, prvo da je korijen riječ fasten (postiti), a druga Fasching (nastao opet iz starijega naziva Vastschang ili Vaschanc – isprazniti zadnju čašu prije posta.

Maskenbal u keresturskoj osnovnoj školi

Odakle potječe tradicija obilježavanja karnevala?

Poklade u nekim krajevima traju danima, u nekim tjednima, ali obvezatno završavaju utorkom, prije blagdana Pepelnice ili Čiste srijede. Tradicija obilježavanja fašnika seže daleko u povijest, a korijene vuče iz kršćanstva. U 9. stoljeću, u vrijeme Grgura Velikog, propisana je crkvena mjera koja obvezuje da se u ponedjeljak i utorkom, uoči Pepelnice, posti. Nedjelja koja prethodi Pepelnici nazvana je bezmesna nedjelja. Otuda dolazi i naziv mesopust. Što bi, zapravo, bio i doslovan prijevod izvorno latinskog pojma Carne Vale (zbogom, meso). Doduše, postoje tumačenja da je riječ karneval nastala i po drugom kriteriju, od također latinskog Carrus Navalis (brod na kotačima).

Naime brodovi na kotačima bili su dio proljetne svečanosti posvećene božici Izidi (Isidis Navigium) u Italiji tijekom 14. i 15. stoljeća. Ta je tradicija preseljena i u hrvatske obalne krajeve, kola prerusena u brodove česta su i na primorskim karnevalima, odnosno maškarama.

- Beta -

MALA STRANICA

Izradila: Dijana Kovaci
iz Fiechaza

Najpoznatiji karnevali u svijetu

Nica

Nica posjeduje stoljećima dugu karnevalsku tradiciju, koja se neko vrijeme temeljila na privatnim maskenbalima, tek je u 19. stoljeću izašla na gradske ulice kako bi danas postala nadaleko poznatom. Jedna od osebnosti grada Nice jest povorka cvijeća. U starim vremenima kola su okitili cvjetnim kiticama. Danas su baš svi aranžeri i cvjećari iz okolice uključeni u izradbu najmaštovitijih cvjetnih uresa za ovu mirisnu povorku.

Venecija

Venecija je nastavila njegovati karnevalsko naslijeđe starih Rimljana i zarobila svoje slavne maske, krinke u plemićkoj prošlosti. Venecijanske maske odavno su postale simbolom prelijepoga grada na vodi, a tamošnji obrtnici s ljubavlju gaje umijeće izradbe maska prenoseći ga s koljena na koljeno. Tijekom karnevalskog razdoblja, u Veneciji se priređuju raskošni balovi.

Rio de Janeiro

Pola milijuna stranih posjetitelja godišnje stavlja Paradu sambe na prijestolje karnevalskoga svijeta. Najveći je karneval na planetu u Rio de Janeiru. Brazil je prijestolnica vrućeg karnevala. Kad kažemo vrućeg, mislimo ponajprije na atmosferalije, s obzirom da je veljača najtopliji mjesec na području južne hemisfere i bez toplasnih plesačica. Za dodatno podizanje temperature brinu se takozvani carnavalescosi, kostimografi zaslužni za kreacije koje krasi i razgolićuju sudionike parade. Premda se u čitavoj državi odvijaju zanimljive parade, stari ulični festival škola sambe u Riu izrastao je u jedan od najvećih spektakala. Razne škole plesa mjesecima vježbaju pokrete, šiju kostime, pišu glazbu i skupljaju dragovoljce koji će sudjelovati u njihovoj predstavi.

KOLJNOF, RIJEKA – Ov tajeđan, u petak u polnoći četrdeset mladih Koljnofceva će se ganuti na put u Rijeku, u organizaciji Čakavske katedre iz Šoprona i Društva Hrvati, pod peljanjem dr. Franje Pajrića da bi se Gradišćanski Hrvati po prvi put aktivno uključili u orijašku karnevalsku feštu spomenutoga grada. Kako nam je povidaio glavni organizator u Rijeki, Marin Relja, kompletan smješćaj dragih gostova, materijalno su pomogle Općina Čavle i Turistička zajednica grada Rijeke. U subotu, za jutarnjim dolaskom u Rijeku gradišćanske putnike čeka gusti program. U 10.30 se začme tradicionalni parodijski maškarantni rally Pariz–Bakar, kade se vozu specijalno tematski maškaranti auti. Zatim je u srcu grada velika međunarodna dičja povorka kade nastupaju kostimirane dičje grupe iz čuvarnic i osnovnih škol, iz cijele pokrajine. Ukoliko će vrijeme ostati, naravno ide se i u razgledavanje Rijeke i Grobnika. Sa specijalnim jilom za objed prvi dan će dočekati došljake Općina Čavle, ovde će se najti Koljnofci i s peljači ter zastupnici poglavarstva, turističke zajednice i crikve. Otpodne slijedi tradicionalna smotra zvončareva Hrvatskoga primorja, ka će biti u Matulji, blizu Opatije. Druženje se nastavlja s maškaranti, s timi ljudi ki su prošli misec bili u Koljnofu na maskenbalu i Hrvatskom balu. Poslije večere jedna grupa Koljnofceva će poiti na primanje kod meštra riječkoga karnevala Tonija, kade se posebno prezentiraju gostujuće karnevalske grupe ke dospenu na riječki karneval i daju mu međunarodni karakter.

Poslije se ide na tradicionalnu grobničku noć, na tipičnu mesopusnu feštu u Dom kulture Čavle. U nedilju je nastup Koljnofceva na velikoj međunarodnoj karnevalskoj povorki u Rijeci, u koj će se po prvi put predstaviti jedna gradišćansko-hrvatska grupa. Povorka počinje u podne, organizatori računaju na deset jezero maškarantova (iz sto maškarantnih grup) u pratnji oko sto jezero gledateljeva.

PODRAVINA – Stručnjaci Uprave za vode južnog Zadunavlja neprekidno promatraju Dravu glede zaleđenja, na kojoj se rijeci postupno ubrzava stvaranje leda. Temperatura je rijeke kod Barče–Brlobaša–Saboča između 0,2 i 0 °C. Na dionici Tiluš–Izvar–Barča led je u malim količinama, ali na dionici Barča–Vejtji je 30–60%. Kod Mailátpuszte potpuno se zaledio sve do granice. Prosječna debljina leda je 8–12 cm, a zaledena je rijeka vodostaj podigla s 80 cm. Prema izvješću Uprave za vode, ako temperature nadalje ostaju ispod ništice, stvaranje leda će se povećati i zaleđenost rijeke očekuje se i kod Martinaca i Brlobaša.

Ponovno uspješno Racko prelo u Dušnoku

Završne večeri na Rackom prelu u Dušnoku

Dušnoćani su se i ove godine između 25. i 27. siječnja te od 1. do 3. veljače svake večeri okupljali u mjesnom domu kulture na Rackom prelu koje se priređuje još od 2006. godine, a poradi njegovanja i očuvanja tradicija, te društvenog okupljanja svih naraštaja od najmlađih do najstarijih. Međuvremeno je 28. siječnja pod istim nazivom održana i već tradicionalna pokladna plesna zabava u Gostionici „Leneš”. Navedenih dana priređeni su sadržajni programi za djecu, mladež, odrasle i stare, koji su putem svojih kulturnih društava i udruga zajednički sudjelovali u organizaciji, ali i u programu, predstavljanjem tradicija, materijalne i duhovne baštine rackih Hrvata, a sve to uz pomoć tradicionalnih predmeta i njihove uporabe. Bila je to ujedno i prigoda za druženje i dobru zabavu, i to svake večeri u dupke punoj dvorani doma kulture.

Dodajmo kako je 2. veljače, već po običaju, održan i Dan narodnosti u kojem su osim drugih nastupili Pjevački zbor „Biser”, zatim polaznici vrtića koji su prikazali program na hrvatskome jeziku. Oživljavanje ručnih radova na tkalačkome stanu, preslici, šlinganje, pravljenje metala, krunjenje kukuruza svake godine pobuđuju pozornost svih naraštaja. Te su večeri okupljeni pogošćeni švapskim kiflama koje su pripremili članovi mjesne Njemačke samouprave.

Završne večeri priređen je program hrvat-

skih skupina. Djeca plesne skupine Dušenici prikazali su slavenske plesove, u zajedničkoj koreografiji Dušenici–Biser prikazan je splet bunjevačkih plesova u pratnji orkestra „Zabavna industrija”. Školarci su izveli pjesmu Prvi snijeg, Izvorni pjevački zbor hrvatske pjesme, Pjevački zbor „Biser” splitske plesove. Svojom nazočnošću priredbu je uveličala i Ljiljana Pancirova, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu.

Usljedila je plesačnica pod vodstvom Silvije Varge, a na balu je svirao orkestar „Zabavna industrija”. Bilo je i fanaka (kolačića) koje su pekle članice Izvornoga pjevačkog zbora. Kako je svaki dan imao i svog pokrovitelja, završnoga dana ta je čast pripala načelniku Petru Palotajuu. Kako nam uz ostalo reče Matija Mandić Goher, predsjednica dušnočke Hrvatske samouprave, ujedno i suorganizatorica priredbe, nakraju je priredena zajednička večera, a načelnik sela svima je zahvalio na zalaganju i radu, čime su pridonijeli uspjehu priredbe.

S. B.

Snimka: László Szógyi

Tradicijska bunjevačka svinjokolja u Gari

Svinjokolja, zajednička večera i veselica

Hrvatska samouprava sela Gare 20. siječnja, drugu godinu zaredom, organizirala je bunjevačku svinjokolju. Međutim ove godine ona nije održana u mjesnom domu kulture, nego u obiteljskoj kući Tibora Murinjija gdje se okupilo dvadesetak sudionika, zastupnika Hrvatske samouprave, prijatelja i rodbine. Kao i lani, sve je počelo već ujutro, a završilo na kraju dana zajedničkom večerom svih sudionika, ta okupljanjem šire, mjesne zajednice bunjevačkih Hrvata. Bila je to prigoda ne samo za oživljavanje nekadašnje tradicije nego i za druženje i veselicu. Kao što nam reče predsjednik Martin Kubatov, bio je običaj prijašnjih godina da nakon prela prirede zajedničku večeru za sve one koji su nastupili u programu ili sudjelovali u organiziranju prela. Tako su lani odlučili da se ne kuha riblja čorba, nego da se radi nešto po običaju, da se priredi tradicijska svinjokolja koja je danas sve rjeđa jer se sve manje ljudi bavi uzgojem svinja, meso se uglavnom kupuje, a taj stari običaj polako pada u zaborav. Ove su godine organizirali skromniju priredbu nego lani, a kako nam reče Martin Kubatov, tome su, zapravo, dva razloga. S jedne strane lani se u domu kulture okupio tako velik broj ljudi da je bilo teško nadzirati cijelu priredbu, malo zbog toga, a djelomično zbog materijalnih razloga, sada su svinjokolju organizirali skromnije.

Pošto je ujutro u sedam sati već sve bilo pripravljeno, počela je svinjokolja. Klanje je i ove godine vodio Tibor Murinji, oko čega mu je pomagala mala, ali odabrana muška družina koja je svinju od 160 kilograma začas razudila. Dotle su žene pod vodstvom domaćice i zastupnice hrvatske samouprave Katice Murinji, i ove godine odjevene u staru „paorsku“ bunjevačku nošnju, u kuhinji radile ženske poslove, čistile luk, češnjak... Za dobro raspoloženje od samog jutra pobrinula su se

Ove je godine svinjokolja održana u obiteljskoj kući Tibora Murinjija (desno)

trojica članova Tamburaškog sastava „Bačka“ i prava domaća rakija. Među gostima sreli smo i umirovljenu učiteljicu Etušku Barić koja, pošto je 35 godina radila kao učiteljica u

Žene su opet odjenule „paorsku“ nošnju – slijeva prva Etuška Barić

Budimpešti, 1993. godine vratila se u rodnu Garu. Kako nam uz ostalo reče, svinjokolja je nekada bila tako veliki „svetac“ da djeca nisu morala ni u „škulu“, nego su mogla ostati kod kuće. Za nju je svinjokolja ostala do danas nezaboravan doživljaj. Dobro se sjeća da su se onda kada je sve bilo gotovo, svi okupili na zajedničkoj večeri, kuhao se paprikaš, pekla se djevenica i krvavica, a bilo je i pjesme, kod imućnijih i tamburaša. Bio je običaj da dođu i maske, koje su darivali kolačićima i vinom.

Dok su poslovi oko svinjokolje tekli u punom zamahu, za doručak je pripravljena krv s prženim lukom, pečena jetra, a bilo je i drugih već prije pripremljenih specijaliteta. Usput se barilo meso, pekla mast, a zatim su se pravile djevenice i krvavice. Iako je lani svinjokolja bila cijeli dan javna i otvorena za sve znatiželjne posjetitelje, ove su se godine organizatori odlučili za skromniju priredbu. Međutim navečer je ponovno organizirana zajednička večera i veselica u dnevnom boravištu mjesne osnovne škole, na kojoj su se okupili plesači, aktivisti, uzvanici, zastupnici Hrvatske samouprave i drugi gosti. Okupljene je i za vrijeme večere zabavljao domaći Tamburaški sastav „Bačka“. Za večeru je pripravljena prava domaća, bunjevačka svinjska čorba, uz nju su posluženi sos (umak) i kuhano meso, zatim pečeno meso, djevenice i kobasice, a za sladenje bilo je i fanaka, pečeni u masti, namazanih s pekmezom.

Tako je uspješno ponovljena lanijska svinjokolja, i nadalje sa željom organizatora da ubuduće postane tradicijom. Dodajmo kako je Hrvatska samouprava 4. veljače organizirala već tradicionalno Bunjevačko prelo, a 3. ožujka niz pokladnih zabava u Gari zatvara jedinstveno Muško prelo.

S. B.

Mljevenje mesa za djevenice

Članovi TS „Bačka“

Zidni kalendar Židancev

Hrvatska samouprava Hrvatskoga Židana je jur po treći put dala napraviti i izdati zidni kalendar u 400 primjerkov kod Nonprofitnoga poduzeća Croatica. 2009. ljeta je kalendar ilustriran s fotografijama seoskih društava, kako i sad u ovom aktuelnom ljetu, dokle su pred dvimi ljeti ovjekovječeni seoski dila i židanska priroda. Kako nam je rekao idejni otac ovoga kalendara, Petar Horvat, ovo židansko izdanje s jedne strane služi kot i suvenir, prilikom gostovanja ali primanja različitih grup na njevi dogodjaji. On je ljetos ne samo uredio zidni kalendar, nego je većinom i fotografirao slike o tamburaški i folklorni društvima ka se zalažu za opstanak hrvatske kulture u ovom selu; to su kazališna grupa, Židanski bečari, pjevački zbor Peruška Marija, omladinski tamburaški sastav Židanci, muška klapa Noha, folkloriši Čakavci, tamburaši Žice. Ovdje su još fotografije o dicitu ka pohadjaju školu i čuvarnicu, o diozimatelji Omladinskoga tabora Peruška Marija, ali i o nogometnom klubu ili dobrovoljnim ognjogascima ki su za obranu seoskih vridnosti. Ovo izdanje je bilo dar mjesne Hrvatske samouprave svim familijam, koncem ljeta, i danas vjerovatno s ponosom krasi svaki židanski dom.

HARKANJ – U domu kulture 18. veljače pokapa se ovogodišnja zima. Program počinje u 17 sati, a u njemu sudjeluje i Mješoviti pjevački zbor tamošnjih Hrvata.

MARTINCI – Tradicionalni športski bal održat će se i ove godine, 17. veljače, u organizaciji domaćega Športskog društva „Zrinski“. Za balsko raspoloženje pobrinut će se Orkestar Podravka. Bal, koji počinje u 20 sati, priredit će se „Kod Ljube“.

Utrka Mura u Keresturu

U organizaciji Udruge Zrinskih kadeta, Osnovnoobrazovnog centra „Nikola Zrinski“ i keresturskoga Dobrovoljnog vatrogasnog društva, 28. siječnja priređena je Utrka Mura s 50 sudionika. Na trčanje su se prijavili športaši, amateri, roditelji, djeca iz Bečehela, Sepetnika, Kaniže, Zalaszentbalázsa, Sormása, Draškovca (Hrvatska) i Kerestura. U raznim kategorijama najboljima su dodijeljene zlatne medalje.

Predsjednik Udruge Zrinskih kadeta Karlo Kóvágó uvijek se pobrine da kadeti budu u dobroj kondiciji, redovito trebaju vježbati, jer počasna postrojba na svečanim priredbama treba dugo izdržati u teškoj odori, bez obzira je li vani minus deset ili plus trideset stupnjeva. Osim toga kadeti trebaju skrbiti i o zdravlju drugih mještana, stoga je njihov predsjednik potaknuo ustrojavanje Utrke Mura za sve naraštaje i za sve one koji vole trčanje. Tome se odmah pridružila i mjesna škola, naime i ona svake godine priređuje Utrku Zrinski u rujnu, pa je smatrala dobrim da se trkači mogu godišnje više puta iskušati. Pomoć pri provedbi ponudili su mjesni vatrogasci. Pri minus tri stupnja nije bilo lako izdržati šest kilometara, a svakoga je iznenadilo mnoštvo djece, njihova izdržljivost u hladnom vremenu. Utrka je krenula od škole prema crkvi u krugu do željezničke postaje pa ponovno do škole i dalje do kapelice u Kalacibi i opet nazad do škole. Ulice su osigurali policajci i vatrogasci. Neki od športaša i dva puta su pretrčali udaljenost i pomogli amaterima izdržati do kraja. Najmlađi je trkač imao devet godina, a najstariji umalo šezdeset. Nakon utrke svatko je ponuđen toplim čajem i sendvičima, a zatim je slijedila dodjela medalja. Od pedeset trkača najbolje vrijeme trčao je Tamaš Kolonić (20,05), drugo mjesto postigao je Tamaš Rudolf (20,46), treće Davor Stanko (23,02), četvrto Josip Snopek (23,36), a peto petnaestogodišnjak Bence Kóvágó (23,39). U kategoriji za najmlađe kod dječaka prvo mjesto postigao je Matija Kertes, kod djevojaka Reka Dobri, u katego-

riji od 11 do 12 godina kod dječaka Kornel Ciceli, a kod djevojaka Dora Orban, u kategoriji od 13 do 14 godina među dječacima najuspješniji je bio Ladislav Horvat, a među djevojkama Dorotea Kovač, u kategoriji od 15 do 18. godina među dječacima je najbolje trčao Bence Kóvágó, a među djevojkama Dorotea Čardi. Zahvaljujući

Davor Stanko s ravnateljicom keresturske škole Anicom Kovač

Draškovčaninu Davoru Stanku Utrka Mura bila je međunarodna, naime on se prihvatio zastupanja kotoripske i draškovečke prijateljske škole, u kojima radi. Nastavnik je fizike, član Trkačkoga kluba Maraton 95 u Varaždinu. Prije četiri godine počeo je trčati zbog zdravstvenih tegoba i postao maratonski trkač. Iskušao se na maratonskim utrkama u Zagrebu i na Plitvicama, a sada se sprema na maraton u Linz. Kao pedagog i športša smatra vrlo dobrim priređivanje takve utrke: – *To je fantastično, puno djece trči i to je ogroman uspjeh kod internetske generacije. Bilo bi lijepo ako bi na Danima škole u Kotoribi ili Draškovcu organizirali slične sportske aktivnosti, što bi posjetili pomurski sportaši – reče međimurski trkač.*

Beta